

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1463

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 902

Kitap Adı: Kıraatlerin Ahkâm Tefsirlerine Yansıması ve Etkileri

Book Title (English): The Reflection and Effects of the Qiraats on the Commentaries of Ahkam (Rulings)

ISBN: 978-625-6123-57-1

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.9786256123571

Yazar | Author: Ayşenur KOÇAK | orcid.org/0009-0008-7972-6408

Kurum | Institution: Pamukkale Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01etz1309

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 308

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam, kutsal metinler ve yorumları | Islam, sacred texts & exegesis

BISAC: RELO22000 | İslamiyet / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM | İslam, kutsal kitaplar ve yorumu | Islam, sacred texts and exegesis

LC: BP130.4 | Kur'an çalışmaları ve yorumlar | Quran Studies and Commentary

Atf Bilgisi | Cite as: Koçak, Ayşenur. *Kıraatlerin Ahkâm Tefsirlerine Yansıması ve Etkileri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kıraatlerin Ahkâm Tefsirlerine Yansıması ve Etkileri

Ayşenur KOÇAK

Ankara 2024

Yazar Hakkında | About the Author

Ayşenur KOÇAK

03/07/1988 İzmir'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladı. Lise eğitimini İzmir Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde bitirdi. 2010 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Fakülte öğrenciliği esnasında hıfzını hitama erdirerek hafızlık belgesini aldı. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Abdülkâdir Geylânî ve Tefsir Metodu" adlı teziyle yüksek lisansını (2012), "Kıraatlerin Ahkâm Tefsirlerine Yansıması ve Etkileri" konulu teziyle doktorasını tamamladı (2024).

Mezuniyetini müteakip 2011 yılından 2017 yılına kadar 4 yılı Hafız Öğreticiliği olmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığında Kuran Kursu Öğreticisi olarak çalıştı. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 2016/2017 Öğretim Yılında görevlendirme ile Kuran-ı Kerim derslerinde okutmanlık yaptı. 2017-2019 yıllarında Diyanet İşleri Başkanlığında ADRB Vaizi olarak çalıştı. 2019 yılından bu yana Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmî Anabilim Dalında Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Arapça ve İngilizce bilen Ayşenur Koçak evli ve üç çocuk annesidir.

Ayşenur KOÇAK

Was born on July 3, 1988, in İzmir. She completed her primary and secondary education in İzmir and graduated from İzmir Anadolu Imam Hatip High School. In 2010, she earned her degree from the Faculty of Theology at Dokuz Eylül University. During her undergraduate studies, she completed her memorization of the Quran and received her Hafiz certification. She completed her master's degree in 2012 with a thesis titled "*Abd al-Qadir al-Jilani and His Tafsir Method*" at Dokuz Eylül University's Institute of Social Sciences. In 2024, she obtained her doctorate with a dissertation titled "*The Reflections and Effects of Qira'at on Legal Tafsir*."

Following her graduation, she worked as a Quran Course Instructor under the Presidency of Religious Affairs from 2011 to 2017, including four years as a Hafiz Instructor. During the 2016/2017 academic year, she was assigned as a Quran Lecturer at the Faculty of Theology at Dokuz Eylül University. Between 2017 and 2019, she served as an ADRB Preacher at the Presidency of Religious Affairs. In 2019, she was appointed as a Lecturer in the Department of Quran Recitation and Qira'at Sciences at the Faculty of Theology at Pamukkale University. Fluent in Arabic and English, Ayşenur Koçak is married and the mother of three children.

Kitap Hakkında

Kıraatlerin Ahkâm Tefsirlerine Yansıması ve Etkileri

Kıraat ilmi en basit tanımıyla Kur'ân lafızlarının okunuş keyfiyetlerini hem telaffuz hem de eda yönüyle inceleyen ilim dalının adıdır. Kelimelerde meydana gelen birtakım değişiklikler, kullanılan dilin fonetik yapısından kaynaklı yalnız seslendirmede kalmamış aynı zamanda manaya da sirayet etmiştir. Hâl böyle olunca kıraatler, tefsir ve fıkıh gibi pek çok ilim dalının konusu olmuştur. Tefsirler içerisinde ise kıraatlerin en çok ahkâm tefsirleri ile bağlantısı sorgulanagelmıştır. Zira ayetlerden hüküm istinbat etmede kıraatlerin ayrı bir önemi olmuştur. Bir ayetin iki farklı vecih ile okunuyor olması, ayetten iki farklı anlamın ve hükmün çıkarılmasına yol açmıştır. Tarih içerisinde zamanın ve olayların değişmesi, kıraat-ahkâm ilişkisinde de farklılıkları meydana getirmiştir. Bir ayetten birden fazla hükmün çıkıyor olması, âlimlerin ayrışmalarını da beraberinde getirmiş, özellikle de mezhep âlimleri arasında kıraatlerden kaynaklı hüküm farklılıkları daha belirleyici olmuştur. İşte bu çalışmada ahkâm ayetlerinin yorumlanmasında kıraatlerin ne kadar etkili oldukları ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Müfessirlerin hüküm istinbat etmede kıraatlerden ne kadar faydalandıkları, bunu yaparken nasıl bir yol izledikleri araştırılmıştır. Kıraat vecihlerinin kıraat kaynaklarından tespiti yapılmış, müfessirlerin perspektiflerinden kıraatlerin ayetlerin anlam ve ahkâmına ne şekilde yansıdığı tetkik edilmiştir. Bu çalışmada Cessâs (ö. 370/981), Herrâsî (ö. 504/1110) ve İbnü'l-Arabî'nin (ö. 543/1148) *Ahkâmü'l-Kur'ân*ları ile Süyûrî'nin (ö. 826/1423) *Fıkhü'l-Kur'ân*'ı esas alınmıştır. Kıraatlerin dört farklı mezhebin *Ahkâm* tefsirlerinde ele alınışlarının mukayeseli bir şekilde incelenmesi, araştırmanın özgünlüğü açısından da önem arz etmektedir. Çalışma esnasında veri toplama, analiz, tümdengelim ve tümevarım yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda bazı kıraatlerin, ayetlerin ahkâmını doğrudan değiştirdiği bazı kıraatlerin ise ayetlerin ahkâmına etki etmediği hâlde manaya zenginlik kattığı ve ayetin anlam alanını genişlettiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân; Tefsir; Kıraat; Ahkâm; Cessâs; Herrâsî; İbnü'l-Arabî; Süyûrî

About the Book

The Reflection and Effects of the Qiraats on the Commentaries of Ahkam (Rulings)

The discipline of Qiraat, in its most basic definition, pertains to the branch of scholarship that scrutinizes the articulation nuances of Quranic words concerning both pronunciation and rendition. Certain alterations in the words, stemming from the phonetic structure of the language utilized, not only manifest in vocalization but also extend to semantic connotations. Consequently, Qiraat has been the focal point of various fields of study such as exegesis (tafsir) and Islamic jurisprudence (fiqh). Within exegesis, the nexus between qiraat and the elucidation of legal injunctions (ahkam) has been subject to considerable scrutiny. This is because qiraat have played a pivotal role in deducing legal rulings (*ahkams*) from Quranic verses. The existence of multiple recitations of a verse has resulted in the derivation of distinct meanings and legal verdicts from it. Evolution over time and historical events have engendered shifts in the correlation between qira'ah and jurisprudence. The potential for multiple *ahkams* to be derived from a single verse has given rise to scholarly divergence, with the discrepancies in legal rulings (*ahkams*) among sectarian scholars, particularly influenced by qiraat, being particularly significant. This study endeavors to elucidate the impact of qiraat on the interpretation of legal verses (*ahkam*). It examines the extent to which commentators leverage qiraat in deducing legal rulings (*ahkams*) and the methodologies they employ in doing so. The prominent qiraat variants are identified from qiraat sources, and their implications on the meanings and ethical dimensions of verses, as perceived by commentators, are analyzed. Within this framework, the study draws upon works such as *al-Jassas'* (d. 370/981), *al-Harrāsi's* (d. 504/1110), and *Ibn al-'Arabi's* (d. 543/1148) "*Ahkām al-Qur'an*," alongside *al-Suyūri's* (d. 826/1423) "*Fiqh al-Qur'an*." A comparative analysis of how qiraat are treated in the legal exegeses (tafsirs) of four distinct schools of thought holds significance in terms of the research's originality. Throughout the study, data collection, analysis, deductive, and inductive methodologies are employed.

The research findings indicate that certain qiraats directly alter the legal implications of verses, while others may not affect the legal rulings (*ahkams*) but contribute to the depth and breadth of verse meanings.

Keywords: Qur'an; Tafsir; Qiraat, Rulings; Jessās; Herrāsī; Ibn al-'Arabi; Suyūri

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	13
GİRİŞ	15
a. Araştırmanın Konusu/Kapsamı	15
b. Araştırmanın Amacı	16
c. Araştırmanın Yöntemi	17
d. Araştırmanın Kaynakları	18

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRAATLERLE İLGİLİ TARTIŞMALAR/PROBLEMLER	22
1.1. Kıraat Kavramı	23
1.2. Kıraat İlminin Tarih İçindeki Seyri	25
1.3. Kıraatlerin Sınıflandırılması	33
1.4. Kıraatlerde Tevatür Olgusu	38
1.4.1. Tevatür Kavramı	38
1.4.2. Kıraatlerin Mütevatirliği Meselesi	40
1.4.3. Mütevatirliğin Kabul Şartları	43
1.4.4. Mütevatirliğin Kapsamı	46
1.4.5. Kur'ân'ın Mütevatirliği	48
1.4.6. Kıraat Farklılıklarının İctihadiliği	53
1.5. Yedi Harf Ruhsatı	55
1.5.1. Yedi Harf Hadisi ve Mana ile Kıraat	61
1.6. Ahkâmü'l-Kur'ân	64
1.6.1. Ahkâmü'l-Kur'ân'ın Niteliği	64
1.6.2. Ahkâmü'l-Kur'ân'ın Tarihi Gelişim Süreci	65
1.6.3. Ahkâm Ayetlerinin Sayısı	66

İKİNCİ BÖLÜM

CESSÂS, HERRÂSÎ, İBNÜ'L-ARABÎ VE SÜYÜRÎ'NİN TEFSİRLERİNDE İBADETLER İLE İLGİLİ KIRAAT YANSIMALARI	69
2.1. Temizlik	70
2.1.1. Hayız Sonrası Cima	70
2.1.2. Abdestte Ayakların Yıkanması ya da Meshi	74
2.1.3. Kadınlarla Temas/Cinsi Münasebet	78
2.2. Namaz	82
2.2.1. Kible	82

2.2.2. Orta Namaz -----	84
2.2.3. Kâbe -----	86
2.2.4. Setr-i Avret -----	87
2.2.5. Salat -----	90
2.2.6. Secde -----	91
2.2.7. Cuma Namazı -----	93
2.2.8. Gece Namazı -----	94
2.3. Oruç -----	97
2.3.1. Oruç Tutamayanlar -----	97
2.3.2. Kaza Orucu -----	102
2.4. Zekât -----	104
2.4.1. Asıl İyilik -----	104
2.4.2. İnfak -----	105
2.4.4. Zekâtın Farz Kılınması -----	106
2.4.3. Sadaka -----	108
2.4.5. Zekâtın Temizleyici Özelliği -----	109
2.5. Hac -----	111
2.5.1. Makâm-ı İbrâhim -----	111
2.5.2. Kâbe'nin İnşası -----	113
2.5.3. Umre -----	115
2.5.4. Haccın Yasakları -----	118
2.5.5. Arafat -----	120
2.5.6. Kâbe'nin Hususiyetleri -----	122
2.5.7. Haccın Menâsiki -----	124
2.5.8. Hacda Avlanmak -----	126
2.5.9. Hac Çağrısı -----	132
2.5.10. İbadet Yeri -----	133
2.5.11. Kurban -----	135

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CESSÂS, HERRÂSÎ, İBNÜ'L-ARABÎ VE SÜYÛRÎ'NİN TEFSİRLERİNDE

MUAMELAT İLE İLGİLİ KIRAAT YANSIMALARI -----	139
3.1. Yemin -----	139
3.1.1. Yemin Kefareti -----	139
3.2. Haramlar ve Helaller -----	147
3.2.1. İçki ve Kumar -----	147
3.2.2. Hırsızlık -----	149
3.2.3. Zina -----	152

3.2.4. Sihir-----	153
3.2.5. Kısas -----	156
3.2.6. Adam Öldürmek -----	158
3.2.7. Yetim Malı -----	159
3.3. Aile Hayatı -----	161
3.3.1. Nikâh-----	161
3.3.1.1. Kadınlara Zorla Mirasçı Olmak -----	161
3.1.1.2. Haram Kılınan Kadınlar-----	163
3.1.1.3. Muhsan Kadınlar-----	165
3.1.1.4. Cariye ile Evlenme -----	171
3.1.1.5. Liân -----	175
3.1.1.6. Gözleri Haramdan Sakınmak -----	177
3.1.1.7. Zinetlerin Gizlenmesi -----	178
3.1.1.8. Cariyeleri Fuhşa Zorlama-----	180
3.1.1.9. Allah Resulüne Helal Kılınan Kadınlar-----	182
3.1.1.10. Peygamber'in Zevceleri-----	184
3.3.2. Miras Hukuku -----	185
3.3.2.1. Mirasta Arabuluculuk-----	185
3.3.2.2. Kelâlenin Mirası-----	186
3.3.2.3. Ahitleşmenin Mirastaki Hükümü-----	191
3.3.2.4. Mirasta Şahitlik-----	194
3.4. Ticari Hayat-----	197
3.4.1. Borç-----	197
3.4.2. Alışveriş -----	202
3.4.3. Helal Kazanç -----	204
3.4.4. Faiz Yasağı-----	205
3.5. Sosyal Hayat-----	207
3.5.1. İzin İsteme -----	207
3.5.2. Fasığın Haberinin Araştırılması -----	211
3.5.3. Peygamberlere İtaat -----	214
3.5.4. Peygamber'in Şahitleri-----	216
3.6. Cihat -----	217
3.6.1. Mescid-i Harâm'da Savaş -----	217
3.6.2. Su ile İmtihan Edilen Ordu -----	220
3.6.3. Cihat Bahsi -----	223
3.6.4. Cihattan Kaçanlar -----	226
3.6.5. Cihatta Dayanıklılık -----	229
3.6.6. Esirler Hakkında -----	231

3.6.7. Kâfirler ve Münafıklarla Savaş -----	232
3.6.8. Bedeviler ve Cihat -----	234
3.6.9. Zulüm Karşısında Savaş İzni -----	236
3.6.10. Allah ve Resul'üne İtaat -----	238
3.6.11. Allah Yolunda Öldürülenler -----	240
3.6.12. Eşi Dinden Dönen Mümin Erkekler -----	241

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CESSÂS, HERRÂSÎ, İBNÜ'L-ARABÎ VE SÜYÛRÎ'NİN TEFSİRLERİNDE

HÜKÜM İÇERMİYEN AYETLER İLE İLGİLİ KIRAAT YANSIMALARI - 245

4.1. Peygamberlik -----	245
4.1.1. Peygamberlerin Öğretileri -----	245
4.1.2. Peygamberlik ve Hıyanet -----	247
4.2. Ahiret -----	251
4.2.1. Şefaatçi Zannedilenlerin Ahiretteki Durumu -----	251
4.2.2. Ensar ve Muhacirlerin Ahiretteki Durumu -----	253
4.2.3. Nesilleri İman Edenler -----	255
4.3. Ahlak ve Diğerkleri -----	258
4.3.1. Kötü Sözü'nün Aşikâr Edilmesi -----	258
4.3.2. Yasaklanan Davranışlar -----	260
4.3.3. İftira -----	262
4.3.4. İyiliği Başa Kakma -----	264
4.3.5. Sıla-i Rahim -----	265
4.3.6. Allah'ın İradesi -----	269
4.3.7. Allah'ın Nimetleri -----	270
4.3.8. Mütref Kimseler -----	272
4.3.9. Yoksullara Ait Olan Gemi -----	274
4.3.10. Surelerin Farziyeti -----	277
4.3.11. Yemin Etmek -----	278
4.3.12. Erkeği ve Dişiyi Yaratmak -----	280
4.3.13. Ebû Leheb'in Akıbeti -----	281

SONUÇ ----- 285

KAYNAKÇA ----- 293

DİZİN ----- 305

KISALTMALAR

as.	: Aleyhisselâm
AÜİF	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
b.	: Bin (Oğlu, Oğul)
bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
H.	: Hazreti
H.	: Hicri
h.	: Hadis No
İÜ	: İnönü Üniversitesi
MÜ	: Marmara Üniversitesi
nşr.	: Neşreden
ö.	: Ölüm tarihi
r.a.	: Radıyallahu anh
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahü Aleyhi ve Sellem
ss.	: Sayfadan Sayfaya
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik
t.y.	: Tarih Yok
vb.	: Ve Benzeri
y.y.	: YayınYeri Yok
yy.	: Yüzyıl